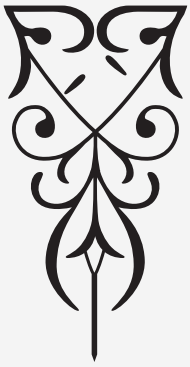

הערות והוספות

תוכן הערות והוספות

שייך למלאכת דש..... 427
שייך למלאכת טוחן 430

שייך למלאכת דש

מתי מנהג הנוהג במקום אחד מחייב את המצויים במקום אחר[1] – דיון בשיטות הראשונים

א. הגמרות המתייחסות לנושא

ברמ"א (שכ, א) מובא: ובמקום שנהגו לסחוט איזה פירות לשתות מימיו מחמת צמא או תענוג, דינו כתותים ורמונים. ע"כ. כדי לבאר האם האיסור דווקא על אותו מקום או אף על אנשי שאר מקומות, נביא את לשון הגמרא (שבת קמד:):

[של בית מנשיא] היו סוחטין ברמונים: אמר רב נחמן הלכה כשל בית מנשיא בר מנחם. א"ל רבא לרב נחמן: מנשיא בן מנחם תנא הוא, וכי תימא הלכה כי האי תנא דסבר לה כשל מנשיא בן מנחם ומשום דסבר כמנשיא בן מנחם הלכה כמותו, מנשיא בן מנחם הוי רובא דעלמא. אין, דתנן: המקיים קוצים בכרם רבי אליעזר אומר קדש [נאסר משום כלאי הכרם] וחכמים אומרים: אינו מקדש אלא דבר שכמוהו מקיימין, וא"ר חנינא מאי טעמיה דרבי אליעזר, שכן בערביא מקיימין קוצי שדות לגמליהם. מידי איריא, דערביא אתרא, הכא בטלה דעתו אצל כל אדם, אלא היינו טעמא כדרב חסדא, דאמר רב חסדא: תרדין שסחטן ונתנן במקוה פוסלין את המקוה בשינוי מראה, והא לאו בני סחיטה נינהו, אלא מאי אית לך למימר כיון דאחשבינהו הוה להו משקה ה"נ כיון דאחשבינהו הוה להו משקה.

העולה מדברי הגמרא, אם יש דבר שנוהגים אנשים לעשותו, אף על גב שרוב העולם לא נוהגים בו – מכיוון שיש אנשים ('אתרא') הנוהגים כך, מנהג זה מחייב גם לגבי אנשים ממקומות אחרים, לשיטת ר' אליעזר (ולגבי חכמים יש לדון, כדלהלן).

אולם בגמרא במקום אחר (שבת צב:) מובא: אמר רב משום רבי חייא, המוציא משאוי בשבת על ראשו חייב חטאת, שכן אנשי הוצל עושין כן. ואנשי הוצל רובא דעלמא, אלא אי איתמר הכי איתמר: אמר רב משום רבי חייא אחד מבני הוצל שהוציא משוי על ראשו בשבת חייב, שכן בני עירו עושין כן. ותיבטל דעתו אצל כל אדם, אלא אי איתמר הכי איתמר: המוציא משוי על ראשו פטור, ואת"ל אנשי הוצל עושין כן, בטלה דעתן אצל כל אדם. ע"כ. כן בערובין (כח.) מובא בדומה גבי הזורע קשות וחזיז שפטור מתרומות ומעשרות, כי מדובר בתבואה. ואע"ג דבבבל אוכלין אותם, בטלה דעתן אצל כל אדם.

מגמרות אלו משמע שדבר שנהוג במקום אחד אינו מחשיב דבר זה למנהג מחייב, אפילו לבני אותו מקום עצמו. ולכאורה יש כאן סתירה.

ב. שיטת התוספות

התוספות (שבת צב: ד"ה ואת"ל) הביאו מקורות אלו ותירצו הסתירה בזו הלשון: וי"ל דהתם חשוב מנהג ערביא דלכל העולם נמי אם היה להם רוב גמלים הוו נמי מקיימי, אבל בית מנשיא דחד גברא בטלה דעתו, אף על גב דלכל העולם אם היה להם

1 דיון זה נוגע להגדרת פירות האסורים בסחיטה בשבת. אולם הנידון כאן משליך גם למקרים נוספים, כגון לאכילת פירות שביעית שקיי"ל (רמב"ם שמיטה ויובל פ"ה ה"ג) שאסור לשנות פירות שביעית מברייתן ורק שימוש המקובל בהם מותר. עיין מה שכתב בזה רדב"ז (מעשר שני פ"ג הי"א) וערוך השולחן העתיד (סי' כד סע' ט) וחזון איש (שביעית סי' כה סקל"ב ד"ה ויש) ומרן הגראי"ה קוק (שו"ת משפט כהן סי' פה) ובספר קטיף שביעית בהוצאת מכון התורה והארץ (פרק סב עמ' 279 הערה 4).

רמונים הרבה היו סוחטין. ע"כ. העולה מדבריו שכדי להחשיב מנהג כמחייב לגבי מקומות אחרים צריך שיתקיימו בו התנאים הנ"ל:

א. מנהג זה סביר ומתבקש לאוכלוסייה זו ('דלכל העולם נמי אם היה להם רוב גמלים הוו נמי מקיימי'), ושאם היינו 'מחליפים' אוכלוסייה זו באחרת, כנראה שהיו גם הם נוהגים כך. במידה ואין המנהג סביר, אינו מחייב אפילו לבני אותו מקום עצמו[2].

ב. שיהיה מקום שלם שבו נוהגים כן, ולא שיהיו יחידים הנוהגים כך במקומות שונים (ולכן כתב: בית מנשיא דחד גברא בטלה דעתו, אף על גב דלכל העולם אם היה להם רמונים הרבה היו סוחטין). בדומה לזה היא מסקנת הב"י (שכ ד"ה ואם) שלמסקנת הגמרא באמת מנשיא הויא אתרא (ועיין מג"א סק"א שהעיר שאין זה מתיישב עם פשט הגמרא שמנשיא היה אדם אחד).

ג. שיטת הרשב"א הרמב"ן והריטב"א

כתב הרשב"א (שבת קמד:)

"מי דמי ערביא אתרא הוא. כלומר אתרא דגמלים היא, וכיון שיש שם רוב גמלים שפיר קא מקיימי, דבכל מקום שגמליהם מרובין צריכין לקוצין ומקיימין אותן, אבל רימונים אין דרכן של בני אדם לסוחטן ובית מנשיא שסוחטין ברימונים בטלה דעתן אצל כל אדם ... הכא נמי כיון דסחיט להו אחשבינהו והוה ליה משקה. וא"ת אם כן פגיעין ועוזרדין נמי לא יסחוט והיכי שרי להו תנא דברייתא, דהא התם נמי כיון דסחיט להו אחשבינהו והוה ליה משקה ... ויש מי שפירש דתותים ורימונים וכבשין סתמן לאו למשקה, הא בשסחטן אחשבינהו והוה ליה משקה, כיון דאיכא קצת בני אדם דסחטי להו כבית מנשיא, אבל פגיעין ועוזרדין שאין דרכן של בני אדם לסוחטן אפילו סחיט להו האי בטלה דעתו אצל כל אדם, ולא הוי משקה אלא כמפרק אוכל מתוך אוכל, והלכך סוחטין אותן לכתחילה ואפילו לתוך הקערה, והיינו דשרי להו תנא דברייתא, וזה נכון".

מהרשב"א משמע שכדי שמנהג יהיה מחייב צריכים להתקיים ב' תנאים:

א. מנהג זה הינו סביר ומתבקש לאוכלוסייה זו (כתוספות. וזה ממה שכתב: "דבכל מקום שגמליהם מרובין צריכין לקוצין ומקיימין אותן").

ב. שישנה קבוצת בני אדם שנוהגת כך, והוא עצמו נוהג כמותם ו"נכלל" בהם. (ממה שכתב: "בשסחטן אחשבינהו והוה ליה משקה כיון דאיכא קצת בני אדם דסחטי להו כבית מנשיא") כלומר ששני הדברים מתקיימים: האדם עצמו מתכוון לסחוט כדי להוציא מימיהן, וגם ישנם אנשים שסוחטים כך [כך הוא אם נאמר שאין דברי ר' אליעזר דחויים מהלכה, וכן כתב בהדיא הריטב"א (שבת צב:, קמד:)]. כן ביאר המג"א (סק"א) שיטה זו.

עוד הבדל נמצא בין שיטת התוספות לרשב"א, שלתוספות נצרך שיהיה מקום מוגדר שנוהג כך ("אתרא"), ואילו לרשב"א אין זה משנה.

מדברי הרשב"א בסוגיה זו לא ברור האם דוחה את דברי ר' אליעזר או לא. בריטב"א כתב דדברי ר"א להלכה, וכן כתב בהדיא אגלי טל (דש סע' כט אותיות ג, ה) שלרשב"א יש לפסוק כר"א, ואף שחלקו עליו חכמים, היינו כיוון ששם לא עביד מעשה אלא מקיים הקוצים בלבד, אבל במקרה שעושה מעשה בידיים, אין מחלוקת שמנהג זה מחייב. ויל"ע.

כדברי הרשב"א כתבו הרמב"ן (שבת קמד:), ריטב"א (שם), וכן היא דעת הרי"ף

2 אמנם עיין בביה"ל (ד"ה ובמקום) שהעלה אפשרות שלפי מסקנת הגמרא אליבא דרב חסדא, כשסוחט הפרי אחשבינהו והוה להו משקה. אפשר שנדחית הבנה זו בגמרא, ולמעשה אף מנהג שאינו סביר ומתבקש אוסר לכל העולם, כיוון שהוא עצמו אחשבינהו. ע"ש, וצריך עיון.

והגאונים וה"ר יונה (כפי שביארו זאת רשב"א, ריטב"א ורמב"ן). וכן דעת הרמב"ם (פכ"א הי"ב), כפי שביאר המג"א (סק"א).

ד. שיטת הגהת הסמ"ק

שיטה שלישית, היא שיטת הגהת סמ"ק (סי' רפב הגהה י) האוסרת אפילו סחיטת שאר פירות כשמתכוון לסוחטם למימיהם, כדעת רב חסדא, ונזכרה בב"י (שכ, א), ולפיה אפילו מנהג אדם יחיד מחייב את כולם, כיוון שהוא עצמו מחשיב את המשקין בעיניו. דבר זה הוא מגזירת חכמים.

ה. פסיקת השו"ע ונושאי הכלים

השו"ע (שכ, א) ורמ"א (שם) פסקו כרוב הפוסקים, שמותר לסחוט שאר משקים אפילו למימיהם, ואף המ"ב (סק"ח) כתב שכך הלכה. אף על גב שהב"ח וט"ז החמירו כרש"י, כתב המ"ב שאין להחמיר, ורק במקום שנהגו להחמיר כמותם אין להקל בזה.

בהגדרת תותים ורימונים, שנחלקו תוספות ורשב"א הנ"ל, הרמ"א פסק (כפי שביארו המ"ב) שבאותו מקום אסור ובשאר מקומות שרי (כתוספות, בהנחה שחכמים נחלקו בזה על ר' אליעזר, והלכה כמותם).

אולם המג"א (סק"א) כתב שאם נודע לנו שבאיזה מקום נהגו לסחוט למשקה, יש לאסור לסוחטו בכל העולם (כשיטת הרשב"א ורמב"ם), אך כתב שדווקא אם הוא בעניין שאם היה לבני העולם כך אזי יש להחמיר, ואילו אם לא – יש להתיר אפילו באותו מקום עצמו (לפי התוספות). הביה"ל (ד"ה ובמקום) כתב שיש להחמיר כמותו, משום שהרשב"א לא סובר חילוק זה, ועוד שאפשר שאף התוספות עצמו יסבור שזהו רק לפי ר' אליעזר, מה שאין כן לפי חכמים יש לאסור בכל עניין.

לדברי כולם, הביא המג"א בשם הר"ש (כלאים פ"א ה"א) בשם הירושלמי, שאם הדרך להוליכן ממקום למקום, אזי אסור בכל העולם, וכן כתב המ"ב (סק"ח).

שייך למלאכת טוחן

אלו דברי מאכל אסורים בטחינה

א. שיטת התוספות והבנת ערוך השולחן והבית יוסף בדעתו

תוספות (שבת עד: ד"ה האי) כתבו בזו הלשון: דוקא בסילקא שייך טחינה, אבל שאר אוכלין שרי. מלשון ערוך השולחן (סע' ב) וכן מהב"י נראה קצת שמין הירק שנקרא סילקא בלבד אסור בטחינה, ושאר ירקות שאינם סילקא אינם אסורים בטחינה. אולם דחוק לומר שהתורה אסרה רק מין הנקרא סילקא. גם לא ברור מה מיוחד בסילקא זו.

ב. העמדת דברי התוספות כשיטה האוסרת טחינת ירקות שאינם נאכלים חיים בלבד

היה נראה לומר שסילקא היינו כל הירקות שאינם נאכלים כמות שהם חיים [כמבואר בברכות לט. מיא דסלקא כסילקא, שדרכה בשליקה]. לפי זה יתקיימו דברי התוספות כשיטת הרא"ש (פ"ז סי' ה) שכתב שדבר שהוא אוכל ומחתך אותו דק דק, אין שייך ביה טחינה. ובביאור הסברה בזה, כתב הרא"ש עצמו בתוספות הרא"ש (שבת עד:) בזו הלשון: דווקא בסילקא שייך טחינה, שכן דרכה בכך אבל בשאר אוכלים שרי. עכ"ל. כלומר, לא שייכת טחינה אלא אם עושה אותה במין שצריך להכשירו לאכילה עתידית, ולא במין המוכן כבר לאכילה ורק חותכו לחתיכות קטנות, דלא אמרו לאדם שיעשה מאכלו חתיכות גדולות או קטנות.

כן מפורש גם בריטב"א (שבת עד:): האי מאן דפריס סלקא חייב משום טוחן. פירש ר"י ז"ל דדוקא בהא שאינו אוכל כמות שהוא חי, אבל בפת וכיוצא בו שראוי לאוכלו לאלתר, הרי הוא מותר, וכן הורה רבינו בשם רבו הגדול ז"ל. עכ"ל.

על פי דברים אלו יש עוד לומר, שבשיטה זו עומדים גם הרשב"א ור"ן שהתירו לטחון לאלתר. כי לכאורה יש לשאול, מדוע דווקא במלאכה זו התירו לאלתר ודימו אותה למלאכת בורר, ולפי דברינו אתי שפיר, הבורר לאלתר נקרא "דרך אכילה" וחידשו הרשב"א וסיעתו שאף בטוחן הדין כן, שאין לאסור טחינה אלא אם מדובר בסילקא ודעימיה, כלומר דבר הנצרך הכנה לאחר זמן, אבל לאלתר לא אסרו על אדם לאכול מאכלו חתיכות קטנות או גדולות, כמובא בדברי הרשב"א שם [עיין גם קרבן נתנאל על הרא"ש בפסקיו: דבר שהוא אוכל ומחתך אותו דק דק אין שייך ביה טחינה, ע"כ, וכתב שהוא כסברת הרשב"א כאן ואתי שפיר לדברינו].

כלומר, המשותף לתוספות ולרשב"א הוא שהם סוברים דלא שייך איסור טחינה אלא כאשר הטחינה משמשת לתיקון האוכל לאכילה עתידית: לתוספות היינו במאכלים הצריכים תיקון ('חפצא') ולרשב"א כשכוונת האדם לתקן לאחר זמן ('גברא'), אולם לרשב"א דין זה מתקיים בכל סוגי הירקות ולא רק באלו שלא נאכלים כמות שהם חיים.

ג. פסיקת השו"ע

שיטת השו"ע אינה כן, כי הוא פסק כשיטת רש"י כפי שהבינו הרא"ש (ואין גרסתנו ברש"י כן), שיש טחינה אף בירקות הנאכלים חיים, וצריך לומר שלדעתו האיסור בטחינה אינו בתיקון האוכל, כסברת תוספות ורשב"א, אלא עצם ההפרדה של דבר גדול לגופים קטנים, וכדברי הרמב"ם (פ"ז ה"ה): שהטוחן לוקח גוף אחד ומחלקו לגופים הרבה, וכל העושה דבר הדומה לזה הרי זה תולדת טוחן. עכ"ל.

צריך לומר שהתוספות לא ניחא להו בסברה זו של הרמב"ם, שהרי לא עשה כלום במעשהו זה ולא נוצר כאן שום תיקון. על כך אמר הרא"ש: דבר שהוא אוכל ומחתך אותו דק דק אין שייך ביה טחינה, ע"כ. ומפורש בשו"ת הרשב"א שם: שלא אסרו על אדם לאכול מאכלו חתיכות גדולות או קטנות, דהיינו לא תיקן כלום ביחס להמשך בחיתוכו זה [ועיין קרבן נתנאל על הרא"ש שם. ודו"ק].

ד. שיטת הרמב"ם

הרמב"ם כתב בכמה מקומות תנאי לאסור הטחינה, והוא שחותך הירק "כדי לבשלו". תנאי זה ניתן לפרש בשני פנים: כשיטת הרשב"א שכוונת "כדי לבשלו", היינו שאינו לאלתר. וכך מוכח מלשון השאלה שם בשו"ת הרשב"א (הובאה גם בכס"מ פכ"א הי"ח) שלמד כן ברמב"ם. ושמא ניתן לפרשו כתוספות, דלכאורה באמת יש לתמוה מה משנה כלל כוונתו בזה, אלא דלא קאמר הרמב"ם זה כתנאי אלא כתיאור המציאות, שאדם לוקח ירקות שאינם נאכלים חיים וטוחנם כדי להכשירם על ידי בישול. ועלו התוספות, הרא"ש ורמב"ם בשיטה אחת. שוב ראיתי בדרישה (ס"ק ב) שכתב ששיטת הרמב"ם ותוספות דומה. עוד עיין במנחת חינוך (מוסך השבת, מלאכת טוחן) ובאגלי טל (סקי"ז) שכתבו כן במפורש.

עוד מצאתי לזה סמך בראשונים נוספים: דעת רמ"ך שהובא בכס"מ (פ"ז ה"ה), כתב בדעת הרמב"ם שדעתו לאסור דווקא ירקות שאינם נאכלים כמות שהם חיים, דאי לאו הכי תקשי קניבת ירק ע"ש. וכן כתבו פסקי רי"ד (שבת עד:) פי' מי שמחתכם חתיכות דקות "כדי לבשלם" בקדירה הוי תולדה דטוחן. עכ"ל. עוד עיין היטב לשון הרא"ה שהובאה בחידושים המיוחסים לר"ן הכא, שיובא לקמן ודו"ק כדברינו.

אלא דעל אף כל מה שאמרנו לא מיושב היטב לשון הרמב"ם שכתב "כדי" לבשלו, דמשמע דהוא תנאי, ולכן עדיין צ"ע.

ה. דיון בכלל "אין טוחן אחר טוחן" והעמדתו כשיטת התוספות

נראה לי להביא נפקא מינה נוספת בסוגיה זו העולה ממחלוקתם: הרמ"א הביא דינא דרשב"ם שמותר לפורר לחם לפני התרנגולים, מטעם ד'אין טחינה אחר טחינה'. וכן משמע בב"י שמסכים לסברה זו. הראשונים לא ביארו מהיכן למדו כלל זה, וגם מסברה יש לתמוה לכאורה, מדוע לומר שאין איסור בטחינה אחר טחינה, הרי סוף-סוף הוא מפריד גוף אחד ומחלקו לגופים הרבה, שזו הגדרת טחינה כפי שניסחה הרמב"ם. אלא על כורחנו לומר שהכלל 'אין טוחן אחר טוחן' נלמד מסברא, דכיוון שלא עשה שום תיקון בהפרדה זו, הרי אין חיתוך זה נקרא בגדר טחינה אלא נחשב כהפרדה בעלמא, ומסיבה זו אין כאן איסור טחינה. אכן חייבים אנו לומר שזה רק לשיטת תוספות, המצריכים תיקון אלהבא על מנת לחייבו, אבל לסוברים שעצם ההפרדה היא האסורה, הם רש"י וסיעתו שכמותם פסק השו"ע (שכא, יב), צריך לומר שיש איסור טחינה אחר טחינה, כמו שאומרים כן בשאר מלאכות. אלא שלפי זה סותרים פסקי השו"ע אהדדי. ויש לעיין.

בזה מתיישב היטב מה שהקשה רע"א (שב, ז) היאך קבעו הראשונים ד'אין טוחן אחר טוחן', הרי מצינו (שו"ע שם) שהמפרר טיט יבש חייב משום טוחן, וטיט הרי כבר מחולק לגופים קטנים. ומצאתי בשביתת השבת (טוחן סקט"ו) שציין לטל אורות שתירץ, שאם על ידי הדיבוק מחדש בטלה פעולת הטחינה הראשונה, לא אמרינן דאין טוחן אחר טוחן. ואתי שפיר לדברינו, שהרי לא נעשה אף תיקון בטיט קודם דיבוקו, וממילא המפרר אותו אינו נחשב כטוחן אחר טוחן אלא כטוחן מחדש. בדומה לזה כתב החזון איש (סי' נז ד"ה ענין) דהא דאין טחינה בפת, היינו שאין טוחן אלא בהפרדה של חיבור טבעי (כגון בטיט), אבל הפרדה של חיבורי בני אדם אינו בכלל טוחן, אפילו בחיבר דבר שלא נטחן מעולם, אלא בא לעולם

מפורר, עכ"ל. ולכאורה מה טעם החילוק שלו, ולדברינו אתי שפיר.

עוד ראיה לזה עולה מהדרכי משה (סק"א) שהתיר חיתוך מלח שהיה דק מתחלתו "מידי דהוה אפת" כלומר תלה היתר זה בהיתר דאין טוחן אחר טוחן, והביא דברים אלו ברמ"א (שכא, ח). הרי לפנינו שאפילו שלא נטחן מתחילה, ולמרות זאת מחשיבו הדרכי משה בהיתר דאין טוחן אחר טוחן, אלא על כורחנו שהיתר זה קשור בשיטת התוספות, וכיוון שהוכשר לאכילה שוב אין בו דין טוחן. ולפי זה צריך עוד לומר שהכלל "אין טוחן אחר טוחן" אינו היתר בפני עצמו, אלא סימן בעלמא לומר שהוכשר האוכל לאכילה.

סמך גדול לזה מצאתי בחידושי הר"ן (שבת עד:) וזו לשונו: האי מאן דפרים סילקא חייב משום טוחן. כתב הרא"ה ז"ל דדוקא סילקא שהוא מחוסר הכשר אחר דהיינו בישול, ולאפוקי פת וכל דבר הראוי לאכילה בלא מחוסר הכשר אחר דמותר דאוכלא דאיפרת, ע"כ. וכן כתב ספר התרומה, דמותר לחתוך בצלים בשבת בין ביד בין בסכין, כיון דנאכל כמות שהיא והכין הוא בירושלמי ... ויש מחמירין ואוסרין לפרר פת לתינוק בשבת לפי שהוא מחוסר הכשר אחר, ולא נהיר דכל דטוחן אחר טוחן לית ביה משום טוחן. עכ"ל הר"ן. הרי לנו שכתב בפירוש שהיתר דטוחן אחר טוחן, היינו כיוון שהוא מחוסר הכשר אחר וכאוכלא דאיפרת בעלמא הוא, וזה ניתן להיאמר רק לשיטת התוספות, כמוכח מהרא"ה שסובר כתוספות [אבל יש להעיר שהמעיין בר"ן על הרי"ף יראה שלא הבין כן, אלא כהבנת הב"י שהם שני עניינים שונים. כן משמע גם מתרומת הדשן סימן נו המובא בשו"ע סעיף ט].

עוד עיין באגלי טל (דש סק"ז אותיות י-יב), שביאר שמה שאמרו אין טוחן אחר טוחן הוא בגלל שאין טחינה אלא בגידולי קרקע, ועל כן אין טחינה אלא במה שמחובר בשעת גידולו. ואף שלא פירש כדברינו, מדבריו נשמע גם כן שפשיטא ליה שעניין אין טחינה אחר טחינה שייך דווקא לסוברים שלא כל חיתוך דק בעלמא נחשב טחינה.

ו. שני הבדלים נוספים בין שיטת התוספות לשיטת האוסרים חיתוך ירקות חיים

עוד אפשר לומר בזה שתי נפקא מינות נוספות: רמ"א כתב שאסור לחתוך גרוגרות וחרובין לפני הזקנים, והוא מהתוספתא. לכאורה זה רק לשיטת השו"ע ודעימיה, שכן לתוספות כל שנאכלים חיים אין לאסור [והמ"ב (סקל"ט) נדחק לומר שזה דין מיוחד בגידולי קרקע, שבהם שייכת טחינה, אף שרוב בני האדם אינם צריכים לטוחנם על מנת לאוכלם. אבל דבריו דוחק מיניה וביה, שהרי תרומת הדשן עצמו שכתב היתר טחינת בשר מבושל לא הזכיר חילוק זה כלל, וכל עיקר דבריו הם להתיר בשר מבושל כיוון שראוי לאכילה, ומניין לו שבזה לא יודו שאר הפוסקים לתוספות ודעימיה, ולא בא לחלק בין גידולי קרקע לדברים שאינם גידו"ק].

על פי זה יובן יותר מה שנחלקו המג"א והביה"ל (ד"ה לפני), המג"א סבר שדווקא לחתוך לפני הזקנים אסור, אבל לפני מי שיכול לאכול כך שרי, והיינו כתוספות, מכיוון שלגביו לא הוי תיקון, ממילא מותר. הביה"ל חלק עליו כיוון שאנו פוסקים כשו"ע, שעל אף שאין בזה תיקון, יש לאסור מצד עצם ההפרדה.

עוד נפקא מינה אפשרית, שהרי מקובלנו כי דבר מבושל פקע ממנו איסור טחינה (חזון איש נח סק"ט ד"ה סימן), וזה ניתן להבנה רק לשיטת התוספות הנ"ל.

שרון בן זוהרה

לזיווג הגון

להצלחת

יוסי יוסף סבאן ובני ביתו

בגשמיות וברוחניות

לעילוי נשמת

אבי מורי **חיים צבי ב"ר אברהם שמעון חלמיש** ז"ל

לעילוי נשמת

אחי **אפרים אשר ב"ר חיים צבי חלמיש** ז"ל

ולהצלחת המשפחה

לעילוי נשמת

משה בן מאיר

אברהם מנשה בן אליעזר ישששכר דב

לעילוי נשמת

ר' **דוד בר מסעודה חמו** ז"ל

נלב"ע ט ניסן תשע"ב

מרת **סימי שמחה בת רחמה** ז"ל

נלב"ע ג אייר תש"פ

ת.נ.צ.ב.ה

